

Előfizetési árak:

Egész évre 10.— frt
Félévre 5.—
Negyedévre 2.50
Egy hóra 1.—
Egyes szám 4 kr.

Megjelenik minden nap, vasárnap kivételével.

DEBRECZENI ELLENŐR

A SZABADELVÜPÁRT KÖZLÖNYE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Főpiacz, a város-házzal szemben.

Hirdetések:

Egy hasáboz poszt soronként 5 kr-ával számítottatnak.

A földművelési büdzse.

Debreczen, szeptember 9.

(D.) Adja a jó Isten, hogy végre valahára legyen már földművelési miniszterünk is! Ugy látszik nagyon nehéz erre a reszorra embert találni: mert hát sok nálunk a jogász de kevés a „miniszternek való” gazda. Mert amint már sokszor kifejtettük, itt nem annyira gazdálkodnak, mint nemzetgazdálkodnak és nem annyira földet, mint politikát művelnek.

Még ahány földművelési miniszterünk volt, mind igen szép program-beszéddel lépett föl, mely szép perspektivában állítá elénk a jövő képét, s hogy mit szándékozik tenni, csinos sorrendben elmondta. Még nem volt földművelési miniszter, kinek program-beszédét meg nem éljenezte volna a t. Ház, notandum: pártkülömbőség nélkül; és még nem volt földművelési miniszter, kivel aztán meg lett volna elégedve a t. Ház, notandum: pártkülömbőség nélkül.

Hogy mi volt ennek oka? Megmondjuk? Oka az volt, hogy a miniszter urak nem voltak tisztában utirányukkal és önmagukkal. Ha valamely irányban megindultak, a kiabálók és nem helyesítők által csakhamar lehagyták térített magukat. Mert hát Pálnak más volt az érdeke, Péter-

nek is. Ahol hatalmas emberek magánérdekei nyomulnak előtérbe, ott az országos érdek kiszorul. Képzeljük hogy Darányi is talált elég oly megkezdett munkát, mely félbe maradt, avagy ad akta lett téve. Mikor aztán látták a miniszterek, hogy ennyi magánérdeknek nem képesek eleget tenni, s hogy egyáltalában nem képesek programjukat keresztül vinni, elfáultak. Kezdték ők is saját passziójuk után nézni, egyes ágaknak kedvezni, egyes eszméket protegálni, földművelés helyett villákat építeni.

Ugy szólván 30 évet potyáztunk el ezenképpen. Kis birtokosaink tudása, daczára a sok mindenféle gazdasági együletnek, egyesülés és szövetkezésnek, ma is ott áll ahol 30 év előtt. Termelni nem tudunk, de azt se tudjuk eladni amit tudunk. Az élelmes üzerek martalékai vagyunk akár eladunk, akár veszünk.

Mert hiába minden privát erőlködés, ha nincs földművelési miniszter aki a dolgok élére álljon. Egyik neki busulja magát a lótenyésztésnek, selymentenyésztés, avagy villa építésnek és azonkívül se lát se hall; a másikat megfogják Péterék és szabályoztatnak vele maguknak; a harmadikat Pálék, hogy nem egészen országos érdekeknek nyerjék meg és ez így megy tovább.

Hogy Darányival mi lesz? Ennyi csalódás és még csak háromnegyed évi működés után, melynek jó részét kócsag forgós kalpagban milleniumozta le és csak időn kívül dolgozhatott, nem tudjuk, de annyit tudunk, hogy daczára az öt hónapos obstrukciónak és ezt követő millenaris ünnepeknek, a pénzügyminiszter által előterjesztett földművelési büdzsé annyi földművelési reformot sejtet, amennyit a Darányi összes elődeinél nem tapasztaltunk.

Amint programbeszédében is sejtette, most mármint erős akarat és öntudatos eszelekvés kezd kidomborodni a kisebb birtokosok érdekeinek felkarolása, amely kisebb birtokosok ez ideig alig véettek figyelembe. Mindenütt, ahol alkalma van Darányinak, a kereteszkek kongresszusán is hangsúlyozta amaz elvét, hogy a kisebb birtokosok érdekeinek támogatását egyik főfeladata gyanánt tekintti.

Hallotta e már ezt valaki más földművelési miniszter ajkairól? Én még nem hallottam, pedig nyilatkozataikat figyelemmel szoktam kísélni. És ha nem halottuk nem is láttuk sikerét avagy eredményét. Eppen azaz osztály nem látta, mely édes atyja gyanánt fogadná azt a minisztert, ki leereszkednék hozzá a magasból és atyai szárnya alá venné őt. Igen

TÁRGZA.

Haldoklik a felesége.

Irta: Vértessy Gyula.

Tegnap még a legjobb kedvvel mulattott a nyári mulatságon s ma már nem birt a lábán állni a láztól.

Az öreg doktor félig szemrehányó hangon, félig tréfásan beszélt a kis asszonykához:

— Nagyságos asszonyom, a milyen nagy gyermeknek ismerem én magát, hát felteszem magáról, hogy mikor legjobban ki volt izzadva, fagyaltot evett és azután a helyett, hogy megint tánczolt volna, ülve maradt és így hült át ilyen kegyetlenül! Ej, ej, ha én az ügyvéd urnak lennék, most megbüntetném. Legalább egy esztendeig nem vennék magának új ruhát! Igazán neggondolatlan, könnyelmű gyermek! Rossz asszony is. Nem szereti az urát!

— Nem igaz! Nagyon szeretem — susogja halkán a beteg.

— Ha szeretné, vigyázna magára! Ugy bizony! Most azután feketé! Pedig ugye jobb lenne kint járkalni?

A szép asszonyka lázas fejével szótlanul integeti az igent.

Bizony jobb volna! A nap olyan gyönyörűségeesen süt s a kertben a nyíló jázminok illata száll be a nyitott ablakon át. Milyen jó volna ott kint lenni egészségesen, a férjcséjével megbujva a jázminlugas padján. No, de holnapra talán kimehet. Majd csak elmúlik ez a nátha.

— Ugy-e holnap már felkelhetek? Mert nem szeretek ám nyáron feküdni!

— Holnap? Jó, ha egy hét múlva — mondja a doktor.

Másnap pedig már szomoruan látja az öreg Kreuz bácsi, hogy abból a hétből hónap is lehet, sőt ha az Isten nem jön segítségére, hát ki tudja nem lesz-e vége mindennek.

Legjobban kifejelett mellhártya gyuladás, — mondja Tereskey ügyvéd urnak, mikor azt kérdezi tőle, hogy nyög-e még az a kis nyápiez teremtés, a ki, ha egy kissé meghűti magát, hát mindjárt odavan.

— Mennyivel különbek vagyunk mi férfiak! — büszkélkedik az ügyvéd ur, kifeszítve széles mellét és megtapogatva két karján a kidagadó izmokat.

A doktor is úgy gondolja, hogy bizony az ügyvéd ur jobb materiából való, mint az a kis vékony baba. Az ügyvéd urat nem féltene ő, de Elza nagyságát bizony félti!

Es napról napra jobban félti. Egyszer el is szólta magát. Azt hitte, hogy alszik a beteg és elnézve a szőke hajjal beárnyalt, láztól kipirult szép arcot, a lihegő kis ajkat, a hosszú selymes pillákkal letakart szemeket — hát olyasfélét kezdett el motyogni magában, hogy mégis gyalázat lenne, ha egy ilyen angyalnak el kellene pusztulni.

Ostobaság volt, hogy mondta, maga is beismerte és szeretett volna magának egy jó pofont adni, mikor észrevette, hogy az asszonyka nem aludott.

Felnyitotta a szemét s bájos, kis leányos kacérsággal bujták elő a nagy, kék szemek a hosszú pillák alól:

— Nem aludtam ám! No Kreuz bácsi most elárulta magát. Ugye mégis félt! Pedig mindég azt beszéli, hogy minden jól van! Csunya doktor bácsi, így boiondítani az embert!

— De kedves nagyságos asszonyom, maga álmódott! Én csak azt mondtam, hogy kár lenne felébreszteni...

Az asszonyka, mintha nem is hallaná az öreg jámbor hazudozást, nagy kék szemét ráemeli a doktorra és mintha a lolkére akarna olvasni, hosszn, átható tekintettel nézi és úgy kérdezi:

— Mondja, meg lehet ebben a betegségben halni?

— Micsoda? Meghalni! No hiszen az

Vidéki megrendelések 6 óra alatt készíttetnek. Képes árjegyzék ingyen.

is, mert ez a megnem látott osztály volt rá szorulva eddig is, hogy meglássák. Oktató szót, vezető kezét, jóakaratu gyámolítást ez igényelt volna legjobban. Itt van a nemzeti zöm, a nemzeti erő, de a nemzeti elhanyagoltság és szegénység is. Ide fészkelte be magát a parazita szélbal, mely a szegénység elkeseredéséből és itt akar most reuzirozni a néppárt, mely az elégedetlenség gümőkór-ságából és az ebből fejlődő vallási rajongásból táplálkozik.

Bizony ideje, nagy ideje, hogy ezt az elhanyagolt nagy kontingest is észrevegyék már felülről, s tartsák legalább annyira érdekesnek, mint az ezredrésznyi nagy birtokos osztályt.

Év év után mulik, küzdelmes évek sorvasztó napjai és álmatlan éjei, mit kísértetek vonulnak el a kisebb gazdák (ide számíthatjuk a középosztály nagy részét is) szeméi előtt, egy-egy ijesztő sorsnak feltárásával fenyegetvén őt mindenik. Remény remény után hull a sirba. Jobb helyett mindig rosszabbra fordul a körülmény. Sehonnán sem mi vigasz. Pedig rá lennének szorulva a vigasztaló szóra és égi mannaként fogadnák; rá lennének szorulva az atyai igaz jó akaratból feléjük nyuló segítőkészre shálás könyeikkel locsolnák. De soha, soha, egy földművelési miniszter se gondolt még velük i gazán.

Darányi Ignác, kit a „bujkáló Bánffy“, nem a gazdák, hanem az ügyvédek sorai közt fedezett fel, kezd helyes és ép érzéket tanusítani a „földművelési“ érdekek iránt. Ő kezdi látni az elhagyottakat, ő kezdi észrevenni a támo-

gatásra szorultakat, amikor előtte 30 esztendő már elmúlt.

Hova fejlődünk volna már azóta, ha a Darányi által tervbe vett intézkedések már az első miniszter alatt megkezdetnek? De hát jobb későn mint soha! A halálos betegek nagy részén ugyan nem igen segít már ez a gyógyszer sem, de akinek helyzete kibírja és tanulni akar; ha megtanul produkálni és amit termel azt el tudja adni, az még reménytel láthatja fölkelni és áldással lenyugodni az Isten napját!

— **Külföldi hírek.** (Vilmos császár felköszöntője.) Vilmos német császár Miklós czár vendégére mondott felköszöntőjében ezt szeretett szomszédjának és rokonának nevezte s ezeket mondotta: „Ó, a leghatalmasabb hadsereg hadura, csapatait mégis csak a kultúra szolgálatában akarja tudni és a béke védelmében, teljes egyetértésben velem törekvése oda irányul, hogy az európai világrész összes népeit egybegyűjtjük, hogy a közös érdekek alapján tartsuk össze őket legszentebb javaink védelmére.“ — (Lobanov utódja.) Mint a bécsi diplomáciai körökben a leghatározottabban hírlik, Lobanov utódjával az orosz külügyminiszteri állásra Kapniszt gróf, a bécsi orosz nagykövet van kiszemelve. Kapniszt gróf, már a legközelebbi hetekben elhagyja Béset és Párisba megy, a hol a czárral találkozni fog.

Az ellenzék bizonytalansága.

Debreczen, szept. 9.

(F.) Hónapok óta, amikor még mende monda közzahírekben sem került szóba az országgyűlés feloszlátása, szerteszét az egész országban folyik az ellenzéki pártok korteskedése és előkészületi szervezkedése. Eppen nem mondhatják tehát az ellenzéki pártok, hogy az általános képviselőválasztások őket készületlenül találhatnák, bármikor is következnek be azok megtartásának ideje.

És mégis valóságos ideges nyugtalansággal néz eléje az ellenzék az általános választásoknak, mintha bizony nem sok jót várna azoktól. Hiába mondotta Szederkényi Nándor a miniszterelnökhöz intézett interpellációjában, hogy az ellenzék a feloszlátással megfenyegetni nem lehet, mert meggyőződése erősebb a mandátumnál. Ennek a kijelentésnek, bármily önértetesen hangzik is, teljességében még sem adhatunk hitelt, mert hisz a kormánynak eszébe sem jutott az ellenzék a feloszlátással fenyegetni, hanem az ellenzék maga idézte elő sajátos magatartásával annak a látszatát, hogy az országgyűlés feloszlátása őt nyugtalanítja.

És ez a nyugtalankodás annál is inkább szármalmas színben tűnik föl, mert végre is az ellenzéki pártok egyikének sincs oka attól tartani, hogy az általános választások reá megsemmisítő hatással lehetnének. Ennyire gyengének nincs okunk egyik ellenzéki pártot sem tartani. A választásoknak esélyei minden alkalommal csak annyiban változtak, hogy az ellenzéki pártoknak néhány mandátummal többet vagy kevesebbet sikerült megmeneniük s így lesz most is. De épp azért annál feltűnőbb az ellenzéki nyugtalankodás, amelyet tehát nem magyarázhat meg semmi más, mint a mandátum feltés ami ellen pedig Szederkényi Nándor oly önértetesen tiltakozott.

Amde a Szederkényi interpellációjával kért fölvilágosítás a kormány részéről nem következett be, amennyiben báró Bánffy Dezső miniszterelnök a jövőre nézve senamiféle praejudikáló kijelentést nem tett, aminthogy nem is tehetett. A kormány ugyan ez ideig nem foglalkozott avval a kérdéssel, vajjon ez az országgyűlés idő előtt feloszlátandó-e vagy sem s így e tekintetben állapotásra sem juthatott, mert hisz ez egyelőre a képviselőház elé terjesztett munkaprogrammot tekintve nem is aktuális kérdés; mind-

lenne csak szép dolog, ha az ember egy kis meghülésből mindjárt meghalna! Meg azután van a halálnak esze! Nem visz az el ilyen fiatal, szép asszonyokat, mikor ott van az ja sok koldus, vén, nyomorult ember, aki mind ráunt az életére.

— Hát ha én is ráuntam? — kérdezi mosolyogva s bolondos, gyermekleányos ál-mokkal teli fejében, megfogamzik az a gondolat, hogy nem is lenne rossz meghalni! Tudja Isten miért nem lenne, az okát nem tudná adni, de a lelkét, úgy érzi, hogy egyszerre belépni ez a gondolat mint a virágot a dér. Egy kicsit fázik tőle, de szépnek találja. S kaczerkodik azzal a sötét rémmel, mely pedig ott ólalkodik az ágya végében:

— Én nem is bánám, ha meghalnék. Jobb így fiatalon, mikor még mindenki sajnál, mint később, mikor már azt mondják, hogy odavaló az ember. Mit gondol doktor, fog siratni Béla?

— Ugyan nagyságos asszonyom, ne beszéljen ilyeneket!

— Mit gondol, szép leszek a ravatalon; fehér ruhába, a menyasszonyi koszoru a fejemen, a két kezem összetéve a mellem, a szemem lehunyva, az ajkam lecsukva?

Mikor a doktor elmondta Tereskey urnak, hogy miket beszélt a kis asszonyka, hát köny ragyogott az öreg szemekben:

— Szegény, szegény — nem is tudja, milyen közel áll a ravatalhoz!

— Hát olyan rosszul volna? — kérdezi közönyös hangon az ügyvéd ur — mert én nem találom. Sőt mintha javulna.

— Szép javulás! mormogja a doktor.

— Mert az, hogy ő maga összebeszél minden bolondot, arra semmit sem lehet lehet adni. Mindig olyan fantasztikus teremtés volt, akinek mindig olyanokon járt az esze, a min nem kellett volna. Hej, doktorám, sok bajom volt nekem ezzel az értlen asszonykával...

Csakugyan sok volt! S a mint ott ül az ügyvéd ur a beteg ágyánál és kezében tartja feleségének forró, izzadt kezecskéjét és hallgatja hörgő lélekzését, a mint kieserepedett, lázas ajkaival kapkod a levegő után — eszébe jut, hogy talán nem sokáig lesz már baja vele!

S egy pillanatig szinte megőrül ennek a gondolatnak. Hanem azután mégis csak felülkerekedik a lelkében egy kis tisztességes érzés és megszegyelve magát az előbbi aljas gondolatért, mintegy bosszúntérőleg simogatja a beteg forró homlokát, mire az felnéz és lázas, ragyogó tekintetéből annyi szerelem sugárzik ki, mikor suttogja:

— Milyen jó vagy! Nagyon szeretlek. Csak maradjál mindig mellettem! Hanem az ügyvéd ur nem nagyon

sokat lehet mellette. Mióta a felesége beteg, rengeteg sok dolga van. Alig ér rá néha bekukkanni a betegszobába.

— Hogy vagy Elza?

— Jól, uracsám.

Az ügyvéd ur pedig kezdi nagyon unni a dolgot. Csak fordulna már a dolog, akár erre, akár arra. Jobb szeretné ha arra fordulna. A sir felé. Mert elvégre egy megunt asszonyka akkor is teher az ember nyakán, ha egészséges, hát még ha beteg.

Tereskey ügyvéd ur pedig ugyancsak megunta már azt a kis liba-asszonyt, a kit olyan ostoba módon vett el! Meghagyta magát fogatni, mint valami gimpli! Ő a fogas prókator, a ki bárkit is ki tud forgatni eszéből, ő, ennél a házasságnál oly ostoba volt, hogy két év óta, mióta Elza a felesége, mindennap szerette volna magát jól felpofozni ostobaságáért.

Hogy is vehette el azt a leányt? Azt a kis, koldus, együgyű leányt, a kivel végig kinlódhatta volna az egész életet, ha véletlenül most a sors meg nem könyörül rajta.

De talán megkönyörül! Az öreg doktor nagyon félti. Hát ha nem hiába félti! Hiszen elvégre ő is sajnálni fogja! Együgyű és kellemetlenül gyermekes volt mindég, de őt nagyon szerette! És ezért

azonáltal az interpellációban foglalt s emiatt a jövőre vonatkozó kérdésre a miniszterelnöknek, minthogy a delphibeli jósdá ma már nem áll fen, határozott választ adnia nem lehetett.

A választ az interpelláló maga is tudomásul vette, tehát kielégítőnek találta, pedig tulajdonképen most sem tud többet, mint előbb, illetőleg előbb is tudhatt volna annyit, mint most, azt t. i. hogy amíg az ellenzéki pártok a komoly parlamenti munka végzésében közreműködnek, amint éppen most ritkán tapasztalt módon teszik, addig a Bánffy-kormány nem nyúl a fölosztáshoz, mert ez csak a legvégső esetben alkalmazandó eszköz, amelylyel játszani felelőssége tudatában levő kormánynak nem szabad.

Az állami főreáliskola ügye.

Irta: Fazekas Sándor.

II.

Első cikkem írásakor az indítvány teljes szövegét nem ismertem. A megindított mozgalomnak és az előre híresztelt törekvésnek elbírálásánál tehát csak azon hírekre támaszkodhattam, amelyeket a mozgalom kezdeményezői a közvélemény lefoglalása végett előre becsátottak.

Most már az indítvány egész terjedelmében és azt hiszem teljesen hiteles szöveg szerint ismeretes a helybeli lapok közlései után. Most tehát már nem hírekre, hanem az indítványban felhozott adatokra alapítom ellenvéleményemet.

Azt állítja az indítványozó, hogy — az állami főreáliskolában a négy alsó osztály elég népes, de itt is az első osztálytól (kezdve) a negyedikig folyvást kisebbedik a létszám, a négy felső osztályban pedig elenyésző kevés a tanulók száma.

És hogy ezen állítását igaznak ténnesse fel, nemcsak hivatkozik a reáliskola két utolsó évi értesítőjére, hanem hogy neki jobban elhigyjék, hát közli a számokat is.

Csak az a bökkenő, hogy az adatokat az indítványozó nem jól használja fel. A világért sem mondanám, hogy elferdíti; mert én a ferdítést az adatok meghami-

sításának tartom. Már pedig akkor a beadandó indítvány ellen egész más hangon kellene írnom, mert én mindenkor a legnagyobb határozottsággal tiltakozom Ertesítőnk bármely adatának elferdítése vagy meghamisítása ellen.

Az indítványozó közli a reáliskolában vizsgálatot tett tanulók számát az 1894/95. és 1895/96. iskolai évekről. És ezen számokra akarja alapítani állításait.

A közölt adatokból a figyelmes olvasó, ha a számokat összehasonlítja, azonnal észreveszi, hogy az idézett állítás nem felel meg a valóságnak. Mert hiszen 1895-ben az I. osztályban 81, 1896-ban 84, a II. osztályban 60, illetőleg 62, a III. osztályban 39, illetőleg 38, a IV. 39, illetőleg 37 tanuló tett vizsgálatot; vagyis az alsó négy osztályban 1895-ben 218, 1896-ban pedig 221 tanuló volt.

Én azt hiszem, — ezen adatokból — senki, még maga az indítványozó sem fogja azt következtetni, hogy a reáliskolában az első osztálytól kezdve a negyedikig folyvást kisebbedik a létszám; mert ha ő ezt a különben nagyon is kétértelmű kifejezést úgy értelmezné, hogy az első osztály népességénél kisebb a második osztályé és a másodikénál a harmadiké, akkor én az ő okoskodása szerint viszont azt bizonyíthatnám be, hogy a helybeli ev. ref. főgimnázium népessége hanyatlik, mert a második vagy harmadik osztályban ennek sines annyi növendéke, mint az első osztályban.

Igen, de az indítványozó vagy elfelejtette, vagy kész akarva azért mulasztotta el a számokat összeadni, mert az indítvány sikere így kívánta.

Egyébiránt, ha az indítványozó a reáliskolának nem ellenese, (amit nekem most már állítása daczára is nagyon nehéz elhinnem) nem is kellett volna a számok összeadásával bajlódni; mert hiszen a számokat én magam összeadtam az Ertesítőben. Ő neki csak ki kellett volna írnia. Vagy talán azért nem akarta kiírni, mert akkor merész állítását nem hitték volna el oly könnyen?

Hát ide írom én. Itéljen az olvasó; mert hiszem, hogy a ki a számolás elemeit tudja, az nekem ad igazat.

A reáliskolában 1895-ben vizsgálatot tett 268 tanuló, 1896-ban pedig 282. — Ezen adatból én azt következtetem (és ebben igazat ad nekem mindenki,) hogy

a reáliskola növendékeinek száma nem fogyott, hanem növekedett, még pedig egy év alatt 14-el — s hogy a növekedés nem csak alsó osztályokban, de sőt az intézet ellen intézett titkos és nyílt áskálódások és igaztalan szemrehányások daczára, a felső osztályokban is.

Pedig az indítványozó az adatok közlésében sem volt igazságos; mert hiszen a reáliskolába az 1894/5 évben nem 268, hanem 298 és az 1895/6 évben nem 282, hanem 319 tanuló járt.

Én tehát azt hiszem, hogy ezen „kérelhetetlen” számok az indítványozó óhajására sem fogják azt bizonyítani, hogy a reáliskola szükségét a lakosság még nem érezi.

De azért sziveskedjék nekem megengedni, hogy én is épen ezen kérelhetetlen számokra hivatkozzam azért, hogy a tisztelt olvasót meggyőződtessen arról, hogy a reáliskola népszerűsége 1883 óta folytonosan gyarapodik s ma már csak a rágalom mondhatja azt, hogy nem tud népszerűsége vergődni.

Alljanak itt a száraz, de azért mégis igazat mondó és világosan beszélő számbeli adatok. Tizenhárom évről állítom össze, hogy senki se mondhatta, hogy csak a kedvező adatokat sorolom fel.

A reáliskolában az egyes osztályokban és években a tanulók száma a következő volt.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	Össz.
1883	39	38	22	4	2	—	—	—	105
1894	29	28	32	13	3	—	—	—	105
1885	55	25	19	22	4	—	—	—	125
1886	51	49	26	15	10	—	—	—	151
1897	72	44	42	21	7	—	—	—	186
1888	45	50	41	34	9	—	—	—	179
1889	56	42	44	34	14	9	—	—	199
1890	74	45	35	33	13	13	—	—	206
1891	80	60	32	29	18	8	10	—	237
1892	94	55	43	24	15	12	10	7	261
1893	92	58	46	39	10	7	11	9	272
1894	98	65	40	41	29	7	6	12	298
1895	105	68	43	38	29	24	6	6	319

Ezen adatokhoz kiegészítésül azt tessez hozzá, hogy ma meg a tanulók száma 330-nál több, s lehet, hogy az indítványozó szives figyelmességéből talán még 350 is lesz az év végéig.

Most már bátran kérdelem, ki meri még azt mondani, hogy a debreczeni reáliskola nem tud népszerűvé lenni? — Népszerű biz az, még pedig annyira, hogy egyeseket talán s köztük az indítványozót bizonyosan, már éppen e népszerűség nyugtalanítja; mert a ki az arányos növekedés szabályait ismeri s ezek szerint számítani tud, az egy pillanatra látni fogja hogy a reáliskolai tanulók száma ma már épen háromszor akkora, mint 12 évvel ezelőtt volt, s ha népszerűsége a jövő 12 év alatt is ily arányban növekednék, akkor — a mai létszámot vevé alapul, — újabb 12 év múlva vagyis 1908-ban népességének 900-ra kellene felszaporodni. Ez a szám pedig nagyobb lenne, mint a debreczeni ev. ref. főgimnázium mostani népessége, melyről maga az indítványozó is azt állítja, hogy túl zsufolt, s a jelentkező tanulókat már nem is tudja befogadni.

Én tehát nem is kívánom, hogy a reáliskola népszerűsége oly arányban növekedjék, mint az utóbbi 12—13 év óta növekedett, mert bizony akkor mi sem tudnánk a jeletkező tanulóknak helyet adni.

Debreczen város a múlt hónapban.

— A közigazgatási bizottság üléséből. —

Debreczen város közigazgatási bizottsága szeptember havi ülésén felolvasott szakelőadói jelentések a város augusztus havi mozzanatairól a következő említésre méltó adatokat tartalmazták:

az egyért hajlandó neki megbocsátani a többi gyengéit. És hajlandó meg is sajnálni. Feláll az íróasztala mellől és odamegy az ablakhoz. Kezét leeresztve, majdnem akaratlanul olyan állást vesz fel, mintha már ott állana a ravatal mellett.

Fejét lehajtja, a derekát alázattal meggörbíti s arcának igyekszik szomorú, bánatos kifejezést adni.

Azután meg, mint mikor valami előre sejtett jó dolog előtt áll az ember, hát esodálatos módon könnyűnek és frissnek érezi magát. Még füttyörészni is kezd. Valami vidám, pajkos operette-áriát, legénykora szép napjaira emlékeztetőt. Mikor még az övé volt az egész világ, mikor meg nem volt lekötve e mellé a kis, haszontalan asszony mellé.

Miért is vette el? Most, hogy érezi, hogy közel a szabadtás órája, egész kedveléssel foglalkozik ezzel a kérdéssel:

— Miért vette el?

Miért? Mert belebolondult; a leány tisztességes volt, másképp nem lehetett az övé, hát elvette. Oh, fiatal embereknél könnyen megy az efféle ostobaság! Egy bluzba, a mely jól áll a kisasszonyon, beléseret az ember és a helyett, hogy venne egy olyan bluzt a szeretőjének, hát elveszi a bluzos kisasszonyt. Ostobaság! Mennyit szégyelte azóta magát e miatt a házasság miatt.

A legelkelőbb körök nyitva álltak előtte, mint fiatal ügyvéd előtt és ez a házasság betette az ajtót számára mindennél. A díjgkissasszonnyal, ki társalkodott vojna, még ha ügyvédné lett is belőle! És mennyit kellett szégyenkeznie az apósáért, azért a vén korhelyért, a kit alig birt megtartatni díjnoknak is! A koldusok, a rongyosok! Rávarrták a leányukat. Persze tetszett nekik a rokonság!

De csak temessék el Elzát, tudja jól, hogy rájuk se néz többet. Nem is ismeri őket. Egy új életet kezd. Okos, szép életet. Előkelő, művelt, gazdag leányt vesz el, a ki pénzt is hoz a házhoz s a kinek familiája révén klienseket is kap. Nagy szüksége volna rá. Kezd eladósodni és az ördögbe is megint pénzt kell felvennie. Legalább négyszáz forintot a temetésre. No de abból marad egy kis pénz neki is, — mert nem bolond, hogy első osztályu temetést rendezzen! . . .

A harmadik szobában pedig kérleli a doktort a haldokló asszony:

— Ne mondja neki, hogy rosszul vagyok. Fájna neki nagyon! Édes, szegény uracskám! . . .

A polgármester jelentése.

szerint a rendőrség lopásért 8, rendőri kihágásért 82, összesen 90 egyént tartóztatott le. — A tolonczok száma 72 volt.

Az iparhatóság 32 iparigazolványt és 88 munkakönyvet adott ki. A katonaság létszáma volt 888 közshadseregbeli 217 lóval és 154 honvéd 9 lóval. A lakosság összesen 75444 frt állami adót fizetett be.

A t. főorvos jelentése.

a közegészségügyi viszonyokat kedvezőnek tünteti fel. Heveny ragályos betegségek közül hasi hagymáz, vörheny, ronsoló toroklob és hőkhurut szörványosan jelentkeztek s ezek összesen 8 halálestet okoztak. Született a város bel és külterületén 179 ev. ref. 37 r. kath. 13 g. kath. 17 izr. Összesen 246 gyermek. — Meghalt 129 ev. ref. 22. r. kath. 3 g. kat. 1 ág. ev. 9 izr. együtt 164 egyén. Házasságra lépett 9 ev. ref. 2 r. kath. 5 izr és 9 vegyes pár.

A kir. tanfelügyelő

jelenti, hogy a Csapókertben még e hónapban 2 új tanosztályllyal megnyíló iskola gyarapítja az eddig 72 tanerő által vezetett iskolák számát. A tanköteles összeírás az iskolák nagymérvű szaporítását, különösen pedig tanyai iskolák fellállítását bizonyítja elodázhatatlanul szükségesnek. Ugyanis 7469 mindennapi tanköteles lévén, — még 50, de legalább is 19 új osztály sürgős felállításáról kell gondoskodni, első sorban a Homokkerten és néhány nagyobb tanya csoportban. A jelentés hivatkozik Csongrád megyére és Szegedre, amely utóbbi most egyszerre 11 tanyai iskola létesítésével ünnepli a milleniumot.

A pénzügyigazgató jelentése

szerint egyenes adóban 77008 frt fizetett be, 31161 frttal kevesebb mint a múlt évi augusztusban. Az adóhátralék 287568 frtot tesz. Bélyeg jövedékből 17872, jogilletékből 12196, dohányjövédékből 62704, határvámiból 3676, fogyasztási és italadóból 42294 frt folyt be.

Táviratok.

— *A Debreczeni Ellenőr* saját tudósítójától. —

A t. Házból.

Budapest, szept. 9. A képviselőház ma tartotta rövid szünet után első ülését, amelyen a bünvádi eljárásról szóló törvényjavaslat részletes tárgyalását kezdték meg. Az ellenzék a módosítások egész sorát adta be. Erdélyi miniszter, Plosz Sándor és Chorin Ferenc előadó valamennyihez hozzájárultak, miután a módosítások a lényegét nem érintik. Az ellenzék nagyon meg van elégedve a kormánypárt előzékenységével.

Szapáry — redivivus.

Budapest, szept. 9. Egy könyvatos azt a hírt röpitette világgá, hogy Szapáry Gyula gróf ismét belép a kormányba. E hírt a politikai körök általános derűtléssel fogadták. Ez a derűtlenség eléggé jellemzi a hírnek az értékét.

NAPI HIREK.**Tájékoztató.**

Lapzárta mindennap d. u. 2 órákor csak esetleg hétfőn később.

Kéziratok visszaadására a szerkesztőség nem vállalkozhatik. Kérjük a lapnak csak az egyik oldalára írni, ha lehet porzó nélkül!

A Önény-egyesület „Ötthon“-a Keresk. akadémia palotájában.

A m. kir. törvényszékénél jegyzői iroda nyitva hétköznapokon d. u. 3—5 óra között, vasárnap és ünnepnapon d. e. 10—11 óra közt. Gyűjtőszekrényből a beadványok kivételnek hétköznapokon d. e. 12 és d. u. 5 órákor, ünnepnapokon d. e. 11 órákor.

A kir. tábl. hivatalos órák a segéd- és kezelő hivatalokban d. e. 8—12 és d. u. 2—5 óráig tartanak. Az igató, kiadó-hivatal s az irattárfeltek felvilágosításokat ad hétköznapokon d. e. 9—11, d. u. 3—4 óra közt; vasárnapokon és ünnepnapokon d. e. 10—11 óra közt.

Nyilvános olvasóterem a kollégiumban nyitva van hétfőn, szerdán, szombaton d. u. 3—6-ig.

Hivatalos órák az állami anyakönyvvezetőknél Vasárnap d. e. 10—12-ig. Többi napokon d. e. 9—12-ig, d. u. 3—6-ig.

Népkönyvtár az árok-utcai leányiskolában Nyitva van minden szerdán és szombaton d. e. 11—12 óráig.

Famunkatartás. A kézügyesítő egyesület főreáliskolai műhelyében d. u. 2—4 óráig. Kedden előkészítő csoport. Szerdán és pénteken haladó csoport.

A debreczeni kir. járáshíroság szóbeli kéréseket, kérelmeket és nyilatkozatokat fölvesz kedden és pénteken d. u. 3-tól 5-ig, a felek megjelenhetnek minden szerdán.

— **Személyi hir.** Dr. Wolafka Nándor püspök, ma délben Nagyváradra utazott, a hol Schlauch Lőrincz bíborossal a bérmlás sorrendjét állapítja meg. A püspök még holnap vissza jön Debreczenbe.

— **Az üzletvezető szabadságon.** *Dobiecki Sándor*, az államvasutak debreczeni üzletvezetőségének vezére megkezdte egy hónapra terjedő szabadságát, amelynek egy részét a fővárosban fogja eltölteni. Távolléte alatt *Siegmeth Károly* felügyelő helyettesíti.

— **Kiss Albert beszámolója.** Kiss Albert országgyűlési képviselő szeptember 6-ikán délelőtt tartotta meg beszámoló beszédét Erőműfalván a nagy számmal egybegyűlt helybeli és vidéki választók jelenlétében, mely alkalommal úgy a fogadtatás, mint a beszámoló beszéd tartalma alatt a választók tántoríthatlan bizalmukról biztosították szeretett képviselőjüket. A Kiss Albert ellen korteskedő agrárpárti Fáy Andrásnak épen semmi kilátása nem lehet a győzelemre.

— **Dobiecki Sándor a helyiérdekű vasutakról.** A technikusok kongresszusán nagy feltűnést keltő előadást tartott Dobiecki Sándor a vasuti üzletvezető a vicinális vasutakról. Műszaki és közgazdasági szempontból fejtegette azt a kérdést, hogy a vicinális vasutak körüli törvényes intézkedések mint váltattak be és hogy minő esetleges módosításokra volna szükség. Rendkívüli szorgalommal gyűjtött adatok alapján ismertette a helyi érdekű vasutak fejlődését és oda konkludált, hogy 1894. év végén 4989 kilométervasutat engedélyeztek, tehát az összes 13199 km. vasutaknak 30,2 százalékát. E vasutaknak 76%-át az államvasutak kezelték, 4,9%-át a társasági vasutak s csak 19 százalék volt saját kezelésben. A még felsorolt statisztikai adatokból azt következteti, hogy a h. é. vasutak nemcsak létjogosultságukat bizonyították, de igazolták, hogy fejlesztésük parancsoló szükség és hogy következményeiben olyan jótékony közgazdasági intézményt alkotnak, melynek ügyeivel nemcsak érdemes, de kötelesség foglalkozni. A mindvégig tárgyilagos előadás nagy vitát provokált. Ludvig Gyula, Geduly Gyula, Maléter Zoltán felszólalásai után egyhangulag elfogadták Dobiecki határozati javaslatát, melynek főbb pontjai a következők: Műszaki és közgazdasági szempontból az olcsó, azaz a tényleges szükséglethez képest mért terjedelemmel és felszerelés-

sel épített helyi érdekű vasutak felelnek meg hivatásuknak és csakis akkor, ha üzemüket lehetőleg egyszerűen kezelik. Ezért úgy a létező, mint az ezután alapítandó helyi érdekű vasutak lehetőleg tulajdonosaik által kezeltessenek és a fővasutak által való üzembevétel csak a legszükségesebb esetekre szoríttassék. A helyi érdekű vasutak forgalmi és gazdasági jelentőségükhöz képest törvényileg osztályoztassanak és ehhez alkalmazkodjanak egyfelől az igények, másfelől az anyagi támogatás mértéke. Ez előadásról írja a Pesti Hirlap tegnapi vezércikkében, hogy „ha ezen a kongresszuson egyéb nem történt volna, mint az, hogy Dobiecky, a m. államvasutak debreczeni üzletvezetőségének főnöke, a vicinális vasutak jelenlegi építési módjáról fölolvasást tartott és hogy ezen nemzetgazdasátiilag fontos kérdésben ennek folytatni eszmét cseréltek; már akkor is érdemes volt, hogy összejöjjenek és tanakodjanak. Dobiecki ugyanis, habár maga is az államvasutak egyik fő-tisztviselője, minden feszély nélkül, ugyszólván kézzelfoghatólag bizonyította, hogy nálunk nem értenek a helyi érdekű vasutak czélszerű építéséhez; hogy külföldön, még ott is, ahol nincs annyi nyers anyag, fa, kő, stb., mint nálunk, összehasonlíthatatlanul olcsóbban építik a helyi érdekű vasutak kilométerjét és csak akkor fejlesztik, csak akkor költenek nagyobb kényelemre, ha a gyakorlatban látják, hogy jövedelmez. Oly őszinteséggel tárta föl a helyzetet s oly kiméletlenül bírálta a mostani állapotokat, hogy a jelenlevő miniserialis tisztviselők között szinte reszenzust szült, de ha eleinte tüszögnek is tőle, utóvégre is kénytelenek lesznek az irányadó körök ezen, a legapróbb részletekig alapos munkát utmutatásait és adatait figyelembe venni és a vicinális vasutak építését ezental ezek szerint gyökeresen reformálni — hacsak a legüdvösebb eszméket nem akarják mellőzni, csupán azért mert nem tőlük eredtek.“

— **A mária-pócsi buesu.** A mária-pócsi csodatevő Szűz Mária képhez e héten, pénteken reggel nagyszámu zarándok csapat indul Debreczenből. A buesuban való részvételre szószékből is meg a templom ajtajára függesztett felhívással is buzdította hivat dr. Wolafka Nándor v. püspök plebános, aki maga fogja vezetni az ájtatos közönséget a mária-pócsi híres kegyhelyhez. A résztvevők pénteken reggel négy óra után gyülekeznek a templom előtt. Ot órákor misét hallgatnak s azután kereszties zászlók alatt énekelve megindulnak a hosszú utnak, amelyet gyalog és saruikat levette fognak megtenni. A bucsujárás négy napig tart.

— **A margittai kaszinó 50 éves jubileuma.** Nagy ünnepekknek volt színhelye tegnap Biharvárnegyve egyik legnagyobb községe Margitta. Ugyanis a kaszinó e napon töltötte be fennállásának 50-ik évfordulóját, mely napot, hogy igazán emlékeztessék tegyék, fényesen megünnepelni határozta el az elnökség. — Az ünnepegen nemcsak Margitta, hanem az az egész járás intelligenciája részt vett.

— **Esperes választás a hegyaljai egyházmegyében.** A Farbak József nyiregyházi lelkész és fősperes halála következtében megüresedett fősperesség betöltése felett már megindultak a korteskedések. E nagy kiterjedésű egyházmegyve gyülekezeteinek egy jelentékeny része Materny Lajos debreczeni lelkészt óhajtja fősperessé választani. De épen az esperes választás kérdése vetette felszínre a Szabolcs, Hajdu, Bihar, Szatmár, Borsod, Zemplén, Ung és Abaujtona vármegyék területére kiterjedő esperesség ketté osztásának tervét. Ez iránt már javaslatot is

tettek a közelebb Miskolczon tartott eszperesi közgyűlésnek, a honnan a kerületi gyűlés elé került az ügy. E terv szerint „hegyaljai” és „tiszavidéki” elnevezés alatt két egyházmegye szervezkednek. Debreczen az utóbbihoz osztatnék be.

— **A város költségvetését** az 1897-dik évre Szabó József főszámvevő már összeállította s azt ma mutatta be a tanácsnak, a Dégenfeld József gróf főispán elnöklelte alatt tartott teljes ülésen. A költségvetés készítésénél figyelemmel volt a főszámvevő az új szervezeti szabályzatban kreált hivatali állásokra, az elfogadott fizetésemelésekre és a lakbérekre. A költségvetést ismertetni fogjuk.

— **Hollandusok Debreczenben.** Egy tekintélyes hollandi ur érkezett ma két leányával városunkba. Innen kimennek a Hortobágyra is.

— **Halálozás.** Mély részvétellel vesszük a hirt, hogy Major János, helybeli köztisztviselőben álló polgár az éjjel fél kettőkor 84 éves korában, végelgyengülésben meghalt. Temetése holnap délután három órakor lesz. A Liba-utca 2670-ik számú halottas háztól, a melyre az elhunyt rokonait, barátait s jó ismerőseit ezuton hívja meg a gyászoló család.

— **Az új zsidótemplom.** Teljes pompájában emelkedik már Nagy-Váradszék utczán az új izraelita templom. A szép keleti stíli középület külső munkálatait már csaknem teljesen befejezték; még csak a hatalmas kupola rézlapokkal való befedezése van hátra. A templom egyike lesz városunk legszebb és legnagyobb középületeinek; sőt bátran kél versenyre a magyarországi leghíresebb zsinagógákkal. A templom hossza 40 méter, — szélessége 24 méter. A szentély fölött merészen hajló ív átmérője 14 méter. Ugyanilyen átmérője van a magasan kiemelkedő kupolának, amely vasszerkezeten 45 méternyire tör az ég felé s a karsu oszlopokon pihenő hagymaalaku sisak fölött ragyogó, aranyozott esillagban végződik. A templom külső falai vörös és sárga nyers téglából vannak kirakva, amelyeket a keleti stílus fantasztikus ékítményei tarkítanak. — A templom belső díszítése és berendezése még fényesebb mint a külső, csak a stílus ugyanaz. Márványtól és aranytól csillog a szentély. A ballustrad és az esketési hely kerítése márványból van; — az ülő padok mór-bizanci modornak megfelelő faragványokkal ékesítvék. Az egész templomot központi légfűtéssel látják el. Az ablakokat színes üvegből készítik. — A templomot Gartner Jakab bécsi műépítész tervei szerint házi kezelés mellett építetteti a hitközség. Az építési munkálatokat Schneider István vezeti. A templom teljesen csak a jövő év nyarán lesz kész, noha előbb is fölszentelhetik. A körülötte dísztelenkedő épületeket lefogják bontani s helyükön rabbi és jegyzői lakást, továbbá tanácstermet építenek.

— **A adózó vármegye.** Hajdúvármegye közönsége Szunyogh Sándor kir. tanácsos, pénzügyigazgató jelentése szerint, a múlt hóban egyenes adóban 14910 frt 2 krt fizetett be; hadmentességi díjban 830 frt 50 kr., bélyegjövődékben 17872 frt 63 kr., jogilletékben 109 frt 23 kr., díjjövődékben 48 frt 29 kr., dohányjövődékben 62704 frt 14 kr és végül határvámjövődékben 3678 frt és 86 kr folyt be.

— **Egy franczia a millenniumról.** Sayous Ede, az ősmert kitűnő franczia történetirő és akadémikus, a ki hazánk történetéről már két nagy művet is irt, („A magyarok és politikai irodalmuk története” és „A magyarok története”) tudvalevőleg hosszabb időt töltött nemrég Budapesten és ezalatt tüzetesen megismerkedett a kiállításal. A látottakról hosszabb, rendkívül érdekes cikket irt a „Revue de Paris”-ba, a franczia folyóiratok ez egyik legkitűnőbbje. Cikke nagyon rokonszenves hangon van tartva és érdekes belőle felemlíteni azt, hogy a midőn bevezetése néhany vonással vázolja a mi kiállításunk nagy, nemzeti jelentőségét, azzal szervi összefüggésbe hozza Feszty Árpád nagy körképét, a „Magyarok bejövételét,” Sayous ezzel a fölfogásával ismét csak azt bizonyítja, hogy ő méltó történetirője a rá nézve idegen, de előtte kétségkívül kedves magyar nemzetnek, melynek ugyszólván a lelke mélyére pillantott, a midőn a „Magyarok bejövételét” úgy tekinti, mint az ezredéves fönnállás ünneplésének egyik legkiemelkedőbb mozzanatát, a hazafias lelkesedés egyik legékebben szóló megnyilatkozását. Magáról a körképről is a legnagyobb dicsérettel szól. — A kép megteremtőjét, Feszty Árpádot mint „nagy tehetségű rajzoló és festőt” egyaránt dicséri, és művét „ugy hazafias, mint művészeti szempontból” kiváló alkotásnak mondja. Elismeri, hogy bárminő szép költészet nyilvánul is ez alkotásban, nincs benne sovíniszta magyarkodás vagy épen elsimitása a régi nyers, barbár szokásoknak. A népvándorlás, a honalapítás nem történhetett meg nyersség és barbárság nélkül, — sem nálunk, sem semmiféle más nemzetnél. Másrészt azonban kiemeli, hogy a magyar nép sajátos, erős és szép jellege meg van e körképben, s típusai olyanok, aminők lehetnek akkor, de voltak 1848-i dalai között és kétségkívül megvannak a mai nemzedékben is. Nemzetünk iránt ilyen kiválóan nemes szeretet lengi át Sayous Ede egész szép tanulmányát, mely különben jobbadán a kiállítás történeti részével foglalkozik behatóbban.

— **Egy szép kép.** Egy gyönyörűen festett megkapó szép képet van alkalma néhány napig megtekinteni bárkinnek, aki felfárad *Knébel* Jenő es. és kir. udvari fényképész Kossuth-utczai műtermébe. Egy kedves, hangulatos, idilli kép van ott, melyet *Rajzó* Miklós jó nevű festőnk festett s küld fel az őszi tárlatra. A genre kép címe: „Amateur” A tárgya: Falusi, szalmafedeles ház délelőtti napfényes világításban. A padlás lyukhoz támasztott létrán erőteljes, piros, pozsgás leány veszi el a kosarat egy a létra alatt álló másik leánytól, mialatt dévaj mosolylyal igyekszik szoknyájával meztelen lábait elrejteni az ifju amateur fotografus előtt, ki gigerlis öltözetben, alig pár lépésnyire szegzi rájuk fényképező készülékének csövét. A leányok mellett a földön öreg anyóka zsámolyon ülve kolompért hámoz. Akácza lombzata hajlik az egészre. A pompás kompozíció leköt, megragad. Akidolgozás, különösen a bravuros árnyékolás s általában az egész kép szingazdasága, természetessége olyan jóleső benyomást keltenek, amit még akkor is érzünk és az igaz elismerés szavait hangoztatja velünk, mikor a műtermet már elhagytuk. Melegen ajánljuk a kép megtekintését, mely a legilletékesebb helyen, a tárlaton is bizonyára méltó feltűnést fog kelteni.

— **Katonáék itthon.** Lassanként véget érnek a manőverek, hazajönnek a katonák s megkezdődik a kaszárnyákban ismét a zajosabb élet. Az öreg legénység büszkén veti le magáról az informust s kevélyen nézi le a regrutát, akinek tovább is törni fogja vállait a bornyu. A 3-ik honvédszázados már befejezte Pestvár-

megyében a hadgyakorlatokat s utban van hazafelé. Debreczenbe f. hó 13-án, vasárnap este érkeznek. A 39-ik gyalogezred 14-én, hétfőn jön haza az érmelléki hadosztálygyakorlatokról.

— **Eljegyzés.** A debreczeni uri társaságok és a közelebbi farsangokon lezajlott elite multságok egyik legbájosabb leányalakját, *Pruzsinszky* Margit kiasasszonyt, *Pruzsinszky* Károly kir. erdőfelügyelő művelt, szép leányát tegnapelőtt jegyezte el *Zachár* István kir. erdőfelügyelő Budapestről. A szép frigyhez őszintén gratulálunk.

— **Új rendőrbiztos.** Debreczen szabad királyi város rendőrségénél két rendőrbiztosi állás is vár betöltésre. Az egyik *Horváth* József lemondásával üresedett meg, a ki betegsége miatt vált szolgálatképtelenné, a másik *Szemetkay* Lajos halála következtében maradt üresen. Az előbbinek állását ma töltötte be gróf *Dégenfeld* József főispán kinevezvén arra *Mihályi* József debreczeni csendőrszakszervezőt, a ki működését október hó 1-én kezdi meg.

— **Érdekes végtárgyalás.** Érdekes végtárgyalás lesz a helybeli királyi törvényszéknél f. hó 18-án, jövő héten pénteken. *Pródán* Papp István új fehértói lakos ügye kerül ez alkalommal végtárgyalásra, aki saját ügyvédje, dr. *Demkó* Ágoston hajdu-doroghi ügyvéd ellen követett el gyilkossági kísérletet az által, hogy dr. *Demkóra* néhány lépésről kétszer rálőtt s az ügyvéd e miatt 36 napig ágyban fekvő beteg volt. A *Pródán* Papp István védelmét dr. *Kardos* Sámuel ügyvéd vállalta el.

— **Teleki Mihály emlékoszlopa.** A gróf Teleki nemzetség elhatározta, hogy a család nagynevű alapítójának, az erdélyi nemzeti fejedelemség utolsó főkancellárja és országos főgenerálisának emlékoszlopot állít. Teleki Mihály 1690. augusztus 21-én a zernesti (Töresvár melletti) csatatéren esett el a Tökölly török-tatár hadaival szemben vívott ütközetben. Az emlékoszlopot a csatatéren akarván felállítani, annak megállapítására a család néhány tagja elutaztak a brassómegyei Zernestre s ott a történeti följegyzések és a helyszíni szemle alapján megállapították a csatatéret és azt a helyet, a hol Teleki Mihály elesett s kiválasztották az emlékoszlop föllállítására legalkalmasabb pontot. Az emlékoszlop elkészítése és felállítása felett a grófi nemzetség legközelebb Kolozsvárt tartandó gyűlése fog határozni.

— **Az ideál.** Egy tapasztalt uri ember írja a következő szentenciát: Száz fiatal leány közül rendesen százegynek van ideálja. Ez az ideál rendszerint egy magas, halványarcu, szőke, vagy barna fiatalember, akinek hullámos hajfürtjei a homlokába lógnak s a kinek hanyagul kötött nyakkendője van. — Nagyon gyakran kard is lóg az oldalán, a mely utóbbi esetben a hadsereg kötelékébe tartozik. Az ideált különben az ábrándozó fiatal leányok felruhazzák azokkal a tulajdonságokkal, — amelyekkel — rendszerint nem bir s amelyek összefoglalatuk a férfiu tökéletességet alkotják s nagyon veszedelmes. Minden leány sóhajt, eped az ideálja után s ezután s ezentul meg van győződve róla, hogy meghal, ha nem lehet az övé, de a sóhajtás és epedés vége rendszerint az, hogy kiábrándul belőle. A leány ezután férjhez megy egy derék, becsületes uri emberhez aki ugyan semmiben sem hasonlít az ideálra, nem visel hanyagul megkötött nyakkendőt, a fürtjei nem lógnak a homlokába, (sokszor azért nem, mert egy kicsit már kopaszodni kezd!) de mindez nem zárja ki, hogy a legjobb ferj ne legyen s az ideáljából kiábrándult leány, — mint fiatal asszonyka meg ne találja mellette a paradicsomot.

— **A kabai kettős gyilkosság.** A szenzációt keltett kabai gyilkosságról még a következő részleteket jelentik: Egy újabb verzió szerint Bagonya szörnyű tettének oka összeszólalkozás. Egy hét előtt Bagonya, Gere és Vig mellett elhaladva, nem tért ki előlük. Kaba utcáin padló vonul végig, melyen két személynél több el nem fér. Összeszólalkozásuk folytán megveréssel fenyegették Bagonyát, ki ez idő óta pisztolyal járt és velük szemközt jöve, egyetlen szóváltás nélkül lelőtte őket. Az agyonlőtt Gere Elemér holttestét tegnap boncolta fel dr. *Pilitz* Károly törv. orvos a vizsgálóbíróóság jelenlétében. A szerencsétlen fiatal embernek a gyilkos ölmadarab bal hóna alatt furódott be s keresztül hatolt a szívére. A lövés rögtöni halált okozott. A másik áldozatnak, *Végh* Antalnak a golyó jobb oldalán a bordákközött hatolt be. *Végh* Antalt két barátja találta meg iszonyú kinok között az utcán s azok vitték haza. Engländer dr. községi orvos vette ápolás alá s a golyót hosszas fárdság után kivette Véghből. *Végh* Antal állapota rendkívül súlyos, mert a golyó nemesebb részeket is érintett, úgy hogy kezelő orvosa kevés reményt fűz életben maradásához. — A csendőrök letartóztatták még a gyilkos Bagonyán kívül *Molnár* Lászlót, kinek tulajdonképpen a gyilkos golyók szánva voltak. *Bagonya* nem tagadta tettét, csupán azt sajnálta, hogy két ártatlan ember, legjobb barátjainak vérére ontotta ki *Molnár* helyett. A csendőrszervező tegnap azonnal sürgönyileg tett jelentést a debreczeni ügyészségnek, a debreczeni szárnyparancsnokságnak, *Nábráczy* István főszolgabíróknak s a budapesti csendőr-parancsnokságnak. — A lövések oly gyors egymásutánban történtek, hogy Gerééknek idejük sem volt a menekülésre. Gere holttestét *K. Szabó* és *Varga József* találták meg 20 lépésnyire a pap-laktól, hol a gyilkosság történt. A csendőrök ekkor még nem tudták, hogy Gere is Bagonyának az áldozata, mert a két ember csupán annyit adott tudokra, hogy az izraelita fürdő előtt egy holt ember fekszik. A későbbi vizsgálat s *Végh* vallomása derítette csak ki, hogy Gerét Bagonya ölte meg.

— **Helyreigazítás.** Az állami főreáliskola ügye cz. tegnapi közleményünkben értelemzavaró tévedés történt, amennyiben annak huszonnegyedik bekezdésében a következő sor kimaradt: „egy-egy főgyűmnázium 235, 264 és 195 tanulóval.”

X Ritka alkalom kínálkozik olcsó bevásárlásra *Baum* Miksa üzletében, kinek mai hirdetésére olvasóink szíves figyelmét tisztelettel felhívjuk.

A kulturegyesületek kongresszusa.

Budapest, szept. 8.

Az ezredéves kiállítás ünnepélyeinek hatalmas csarnoka a nemzet színe-javát látta ma ünnepi díszben, a haza és nemzetértartó eszmék gyűjtő hatásától lelkesült a kulturegyesületek kongresszusán.

A Temesvár város tulajdonát képező hatalmas orgona előtt állott az elnöki emelvény, melyen kilencz óra tájban már helyet foglalt a három elnök, kik ragyogó díszmagyarban jöttek a gyűlésre.

Középen ült *Bethlen* Gábor gróf, a E. M. K. E. elnöke, jobbján *Széll* Kálmán, a D. K. E. balján, pedig *Károlyi* István gróf a F. M. K. E. elnöke foglalt helyet.

A három elnök fejét három hatalmas lobogó árnyékolta be.

Bethlen Gábor gróf fejedelmi alakja mögé az a nemzeti színű kopottas zászló került, melyet *Wesselényi* Miklós lobogtatott először, akkor mikor Erdély unióját 1848-ban a nemzeti lelkesedés kimondotta, E mellé a történelmi ereklye mellé sorakoztak az E. M. K. E. zászlója és az a díszes lobogó, melyet *Kolozsvár* hőlgyei készítettek az ezredév alkalmából *Kolozsvár* városának.

Pontban tíz órakor megszólalt az orgonának szíveket érintő hangja és a rákosi közművelődési egyesület szerény földmives tagjai rékezdettek, hogy:

Hazádnak rendületlenül... Asszonyok és férfiak állva hallgatták végig a nemzeti Himnuszt.

Mindjárt az ülés elején lelkesedéssel határozta el, hogy Ő Felségéhez a következő hódoló táviratot küldik.

„Mielőtt a magyar közművelődési egyesület mai kongresszusában tanácskozásukat megkezdték, császári és apostoli királyi Felséged kegyes színe elé járulnak, hogy mint a nemzet társadalmának az ország minden részéből összes egyesület képviselői biztosítsák Felségedet, Magyarország nagy és szeretett királyát tántoríthatatlan hűségük-ről és rendíthetetlen alattvalói ragaszkodásukról.”

Ezután *Márkus* József tanácsos a főváros, *Rákosi* Jenő, az Otthon-kör elnöke pedig a sajtó nevében üdvözölték a kongresszust.

Bethlen Gábor megnyitja után *Berzeviczy* Albert beszélt a multról, *Apponyi* Albert gróf ismertette a jelent, *Ugron* Gábor pedig a jövőt jelölte meg.

Telve hazafisággal, telve tudással, telve volt zsenialitással mind a három szónoklat.

Az a jövő, amelyet *Ugron* Gábor festett meg ékesszólásával, a történelmi kritika igaz színeivel, csak azon a nem csupán lelkesültni tudó, de tette is kész jelenen alapulhat, amelyet *Apponyi* Albert gróf oly elragadóan ismertett hatalmas beszédében.

Alapos készütségről és nagy tudásról tett tanubizonyítást a szép essay, melylyel *Berzeviczy* Albert a nemzeti haladás multját állította elibénk.

Ezután mondta el gróf *Károlyi* István hazafias lelkesedéssel bezáró beszédét. E beszéde során megemlékezett *Rezső* trónörököséről, kívánva, hogy a kulturegyesületek mai, ünnepi kongresszusának jegyzőkönyvében az ő emléke hálával megörökíttessék.

A kongresszust valóban fényes lakoma követte, amelyen az első felköszöntőt a királyra *Bethlen* Gábor mondotta. A jelen voltak valamennyien állva hallgatták *Bethlen* pohárköszöntőjét s annak végeztével kitérő, lelkes éljenzés hangzott fel. Azután *Károlyi* István gróf a királynét, *Apponyi* Albert gróf a kongresszus elnökeit, *Ugron* Gábor a kulturegyesületeket, *Rákosi* Jenő a képviselőket, *Széll* Kálmán *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi minisztert, *Wlassics* pedig a kulturegyesületeket éltette.

Irodalom — Művészet.

* **Megjelent a „Magyar Hadi Intézmény** történelmi és közjogi megvilágításban „*Irta* *Szederkényi* Nándor. Az *Athenaum* kiadása. Kapható minden könyvtárban. Ára 1 frt 50 kr. — A magyar könyvpiacon, a történelmi és közjogi munkák sorában, mely az ezredéves ünnep évében elég

gazdag, behatóbb tanulmányt írott, sok részében még nem ismert adatokkal felszerelt munka alig jelent meg, mint az, mely most *Szederkényi* Nándor tollából fenti cím alatt látott napvilágot. Már maga a cím figyelmet kelt. Sokan talán valami hadtörténet-féle munkát vélnek ez alatt. Nem az. A munka a magyar hadrendszerek, mint a magyar közjog s alkotmány alapvető s kiegészítő szervezeteinek körrajzát, fejlődését, változatait adja elő nagy vonásokban, a honalkotástól 1848-ig. Nem mulaszthatja meg el szerző terjedelmes jegyzetekben párhuzamosan az európai hadrendszer részleteit mellé állítva áttekintés végett ismertetni. Ez alakban kétségkívül egy új, becses közjogi ismertetés fekszik előttünk. Minden országnak megvolt a maga saját képződésű hadrendszere, mely szorosabb vagy lazább összefüggésben állott állami s nemzeti beléletével. A hadrendszerek az alkotmány szervezetével való oly összefüggését, s jóformán egymás kiegészítését sehol sem találjuk, mint ez nálunk volt. A honfoglaló ősök hadi intézményének keretei, tulajdonképpen alkotmánya szervezetének lényege s formája is volt. — Így ismerteti ezt *Szederkényi* munkája. A régi várspánságok tulajdonképpen hadkerületek voltak. A tatárdulás vetett véget a szoros katonai rendszernek — s a hadi várkerületek politikai vármegyékké alakultak át, a katonai rendből pedig nemesi rend lett. Mindezt szerző a közjogi bizonyítás egész apparátusával tárja élénk munkájában. A magyar alkotmány keretei tehát, *Szederkényi* szerint, a nemzetségek letelepülésénél képződtek, fennálló hadi intézményök alapján. *Szent* *István* alkotásai csak folytatása, kibővítése, fejlesztése ennek. A munka 4 részből áll és kétségkívül a 4-ik rész a legérdekesebb, mert a hozzánk legközelebbi kort ismerteti, s a XVIII-ik és XIX-ik század homályos részeibe, az országgyűlési tárgyalások poros aktáiból részenként fátyla-világot gyújt, mely e század történetére hivatva lesz tisztább fényt deríteni. *Szederkényi* azt állapítja meg, hogy e korbéli, a magyar nemzeti intézmény feltételeit illetőleg, semmit fel nem adtak s kitartó küzdelmük diadala a 48-iki nagy alkotásokban nyert kifejezést, melylyel végzi is munkáját szerző. Mi csak azt mondjuk, hogy e munkát olvassa el minden magyar ember, okulni, tanulni s lelkesedni is fog belőle, a mire a jövő ezredév küszöbén nagy szükségünk van.

* **A Magyar Nemzet Története.** Valahányszor a nagyszabású millenniumi emlékműből, a *Lampel* Róbert (*Wodianer* F. és *Fiai*) budapesti kiadócéggel kiadásában megjelenő *Szalay* *Baróti*-féle „Magyar Nemzet Története”-ből egy újabb füzet kerül a kezünkbe: azt mindannyiszor változatlanul élénk érdeklődéssel lapozgatjuk. Most a díszmű negyvenötödik füzet fekszik előttünk, mely *Miksa* király uralkodásának utolsó idejét és utóda *Rudolf* királynak első éveit beszéli el. E füzet még a szokottnál is gazdagabb képdísz tekintetében. Van benne mint külön műmelléklet a *Bethlen* Gábor tudósai körében című, *Madarász* *Viktor* festette szép és hatásos kép, továbbá a következő illusztrációk: *Báthory* *István* vértje és sisakja. — *Rudolf* király arcképe és aláírása. — *Csata* *Sziszök* mellett 1563-ban, *Szinán* basa. — *Fülek* megvétele 1593-ban. — *Győr* ostroma 1594-ben, *Hardeck* *Ferdinánd* gróf. — *Hardeck* gróf kivégzése. *Komárom* ostroma 1594-ben. — *Báthory* *Kristóf* arcképe és aláírása, *Báthory* *István* lengyel király ezüst érme, *Báthory* *Zsigmond* emlékérmé. — *Báthory* *Zsigmond* aláírása, *Báthory* *Zsigmond* arcképe.

* **A szabadságharc története.** Gyorsan haladt a vége felé *Gracza* *György* mil-

lennaris emlékműve: „Az 1848—1849-iki magyar szabadságharc története” melyből most a hatvanhatodik füzetet vettük s melyben az 1849 évi ápril havi események egy része van leírva. A kettős nagyságu külön műmellékleten kívül, mely az 1849. évi augusztus 9-iki temesvári esatát ábrázolja, egy, Ó felsége, a magyar király birtokában lévő festmény után, a füzetet, még számos kép és ábra diszítik; közte a debreczeni városháza és a régi kollegium, melyről azonban tévesen van írva, hogy az volt az 1849-diki országgyűlés helye. Folyvást előfizetheti a kiadóknál, Lampel Róbert, (Wodianer F. és Fiai) cs. és kir. udvari könyvkereskedésében Budapesten, Andrassy-ut 21 sz. a. Egy-egy füzet ára 30 kr.

A nagyerdőn.

A nap már lehajlóban van. Nagy vörös tányérjának csak a széle látszik, a többijét elnyelte a barna föld, mely épen ott ér össze a szürkés, hamuszínű éggel. Már kiterjeszté szárnyát a sötétség, már be akarja borítani az erdőt. És amint meg-meg lebbenti fekete szárnyait, csak úgy zizegnek a fák levelei, csak úgy összedugják fejüket a lombok, mintha valami összeesküvést forralnának a kollektív zarnok ellen. Mintha tanakodnának: hogy lehetne távortartani ezt a rideg fejedelmet, aki mind tovább-tovább uralkodik rajtuk, aki majd elhozza kegyetlen szolgálait, a dért, meg a fagyot és rettentően kifosztja, elékteleníti szegény fák lombjait; aki — lesz idő arra is — rabságba veti a napot s csak ködbe, fellebbe borítva bocsátja az égre.

Csend van mindenfelé. Az apró fűszálak meghúzzák magukat félénken, csendesen és ijedten rebbennek fel, ha valami kis gyík utat tör magának köztük a lakása felé.

A madarak is elhúzódnak. Itt-ott röpked még nagy óvatosan egy-egy elkésett veréb, de siet ez is haza — aztán bóbiskol, álmodik reggelig.

Lassanként besötétül egészen, az egész erdő: fa, virág, pázsit, ut egy nagy fekete-ségbe olvad össze.

De én csak megyek tovább gond nélkül. Nem sérték meg egy fát, nem taposok el egy parányi fűszálát sem, — óh tudom én itt az utat nagyon jól. Csak megyek, csak járok tovább a kedves nagyerdőn, ki tudja, mikor járok itt megint?

Ki tudja, mikor járok itt megint, ezeken a poros utakon, ezek közt a százados fák között, ahol minden porszem, minden kis fa levél régi, kedves ismerős.

Ki tudja, mikor járok itt? Talán nagyon soká, talán sohasem?

És ha visszakerülök is ide, ha újra beholyonghatom is valaha a nagyerdő árnyékos utait, vajjon tölthetek-e el annyi boldog órákat, amennyit eltöltöttem?

Vajjon fogok-e találkozni akkor minden nap az én hűséges vitázó társammal, aki ép oly korlátlanagra hajló természet, mint én, s akinek társaságát azért annyira szerettem. Aki ép úgy nem enged a maga elveiből, mint én, s akivel azért olyan élvezettel tudtam vitatkozni. Aki ép olyan myops, mint magam, s aki azért mindennap kijött velem együtt ide, gyönyörködni a természet szépségeiben.

Vajjon fogok-e vele akkor találkozni, vajjon keresem-e akkor a társaságát, vajjon nem leszek-e akkor terhére, vajjon nem ölti-e fel addig ő is a kothurnust, vajjon nem fogja-e akkor boszantani az a sok apróság, amelyen most, ifjú jó kedvvel oly sokat neveltünk?

Vajjon ha végig megyek szombat délután a katonazenét hallgató közönség sorai között, — fogok-e ismerős arcra találni? Lesz-e leány, akivel kedvemre elbeszélhetek? Lesz-e leány, kinek látására megdobban a szívem? Lesz-e leány, igaz, hü, barátó, kinek elmondhatom minden titkomat? Lesz-e leány, ki gyermekes tréfákon velem együtt kaczag? Lesz-e, vajjon lesz-e leány, ki fehér ruhát hord, s hozzá virágos szalmakalapot?

Ki tudja, hogy, mint lesz? Ki tudja, nem-e utolsó órája a gyermek-reményeknek ez a mostani? Ki tudja, nem-e temetése annyi szép eszménynek?

Beh nehéz töletek megválni, ti kedves öreg fák. Beh örökre felejthetetlenek lesztek ti előttem!

A könyv kicsordul szememből, hogy hazafelé indulok. A falevelek közt futkosó szellő mintha azt susogná: Isten veled!

(nb.)

CSARNOK.

A Zrínyiás bevezetése.

— Széptani tanulmány. —
Irtá: Paulay Ödön tanár.

Történelem. — Alapeszme.

(Folytatás.)

9.

V.

Minden elbeszélő költemény szerkezetében az esemény teljességének főfeltétele, hogy szorosan s helyesen megkülönböztethessük benne a kezdetet, bonyodalmat és kifejtet. — A kezdet azon bevezető része a műnek, melyből a bonyodalom közvetlenül s érthetőleg foly. Terjedelme az illető költői mű nagyságától függvén, igen természetesnek fogjuk találni, hogy egy nagy nemzeti eposnál, minő a Zrínyi „Szigeti veszedelme,” az egész műnek negyedét is elfoglalhatja.

Ugyanis megismerkedtünk mind a magyar mind a török seregekkel és azok vezéreivel. Megismerkedtünk azon okokkal is, melyek a szultánt Szigetvár és Zrínyi ellen vezérlik.

Az előzmények megértek arra, hogy következményeket szüljenek. Ez eddig tehát a mű bevezetése, melyben a cselekvény számai széthúzódtak s csak egy rángatás kell, hogy összehasonyoluljanak, s mely után a költő főeseményül Szigetvár vitézségét és befejezésül, illetve kifejtetül Zrínyi és Szoliman halálát adja.

Már a tárgyalt négy éneknek az értekezésünk elején adott történeti leírással való összehasonlításából is kitűnik, hogy a műnek közbeesztatott részei: az epizódok — nagyobbára történeti tényeken alapulnak. Ezen epizódok nincsenek ugyan a műbe felbontatlan szorossággal beolvastva, de azért az epikai képet kiegészíteni hivatva levén, föltétlenül szükségesek. Gottschall szerint az epost épen az epizódok láncolata képezi. A pompás festmény is dus színvegyületeivel jobban kielégíti s gyönyörködteti művészi érzékünket, mint a csupán körvonalakban élénk állított táj. — Az epizódok — mint ugyanegy szalagra, a főcselekvényre fűzött gyöngyök, melyek egymásba fogózza változatos s egyszersmind egységes rajzzá idomulnak, — a lelki hangulat festésére, a jellemek tulajdonságai s alkatrészei kiszélesítésére igen alkalmasak és épen nem fölöslegesek. Zrínyi még a Mehmet dalos apródjának jelenetét sem hagyhatta volna el, mert nélküle nem pillanthatnánk be az önhittség és elbizakodottságtól elvakított Mehmet lelkébe.

Általában ezen epizódok nélkül a költő nem volna képes alakjait eléggé kimerítően s több oldalulag jellemezni, a mi pedig igen sokat levonna e költemény értékéből; miután bátran mondhatjuk, hogy költőnk alakjai, de különösen szépapja jellemének kidomborításában valóságos remek művet végzett. Először is mint buzgó vallásos embert, aztán mint hadvezért és hőst festi őt, ki magasabb eszméivel s tapasztalataival katonáin abszolút fölényt gyakorol: ki feltalálja magát a legvesélyesebb helyzetekben s rettentetlen bátorságu katona: ki nemcsak vezére, de atyja és barátja is vitézeinek s azok örömei s gyászában mindig részt vesz, — s ki mindazon elvek képviselője, melyekért a költő egész életén át küzdött. Feltűnteti továbbá mint szerető atyját fia — és mint jóindulatu s vendégszerető gazdát barátai irányában, ki legyőzött embereivel is emberségesen bánik, maga mellé ülteti a lakomán s vigasztalja. S mindezen jellemvonások a legszebben vannak vegyítve. Azután még — mint láttuk — Mehmet válik ki a többi közül; valamint a vitéz Olaj-bég is, ki nem adja meg magát senki másnak, csupán Zrínyinek, — a kitől legyőzött nem tartja gyalázatnak, a sikerültebb jellemek közé tartozik.

Költőnk kitűnő hadvezér is lévén, habár nem írja is le a seregek összeütközését és várostromait hadtani pontossággal, mégis itt-ott beleszóvi hadtudományi elveit is, mint: midőn Arszlán kudarcza által a meggondolatlan hadviselés veszélyeire, továbbá a titoktartás, józanság és elővigyázat szükségeségére figyelmeztet. Kerecseniben a gyáva-ság és könnyen hívés büntetését és Mehmetben a gondatlan vezért rajzolja, ki az ellenség közelébe daczára nyílt helyen való táborozását halálával fizeti meg.

Ellenben Turi és főleg Zrínyiben a „gondos, előrelátó és a túlságos önbizodalamtól óvakodó vezér, seregeikben pedig a jól rendezett s fegyelmezett vitéz hadsereg diadal-mát festi,

(Folyt. köv.)

Szerkesztői posta.

P. L. Helyben. Hogy Magyarországból mennek-e munkások Chinába nem tudjuk, de azt tudjuk, hogy dolgozni szerető munkás ember nálunk tisztességesen megérhet. Az odamenetelt tehát annyival kevésbé ajánljuk, mivel a kirándulók a legtöbb esetben a lelkiismeretlen ügynökök áldozataivá lesznek és nyomor vár rajok tul a haza határain.

Neradeli. Arról a bizonyos és Ön szerint szenzációs jelölésről nem mondhatunk még most semmit. Üdv!

Vasuti menetrend.

Érvényes 1896. május hó 1-től.

Egységes vasuti idő szerint.

Debreczenből indul:	6.	P.
Budapest—Nagyvárad-felé	hajn.	4 —
Budapest felé (gyorsvonat)	reg.	8 40
Budapest—Nagyvárad felé	d. u.	12 36
Budapest—Nagyvárad felé	este	10 31
Nagyváradra, (P.-Ladánytól gy. v.)	d. u.	8 48
P.-Ladányig (minden kedden)	déli	12 —
Csak P.-Ladányig	este	8 15
Szatmár—M.-Sziget felé	d. u.	4 07
Szatmár—M.-Sziget felé	este	8 —
Szatmár—M.-Sziget felé	éjjel	8 05
Csak Szatmárig	reg.	5 30
Miskolcz—Kassa felé*	reg.	8 25
Miskolcz—Kassa felé**	este	8 10
Szerencs-S.—A.-Ujhely-Kassa felé	d. u.	4 02
	reg.	5 28
M.-Böszörmény—Büsz. { m. áll. v.-tól	reg.	5 51
Sz.-Mihály-felé { vásártérről	d. u.	3 57
	d. u.	4 10
Füzes-Abony felé (m. áll. v.-tól)	reg.	4 42
	reg.	5 —
Ohat-Kócs-Polgár felé m. áll. v.-tól	d. u.	4 12
	d. u.	4 24
Derecske—Nagy-Léta felé	reg.	8 34
Derecske—Nagy-Léta felé	d. u.	4 17

Budapestre érkeznek:

▲ hajnali 4 órakor induló sz. v.	déli 12	1	50
▲ reggel 8 ó. 40 p.-kor induló gy. v.	d. u.	1	10
▲ déli 12 ó. 36 p.-kor induló sz. v.	este	8	45
▲ az este 10 ó. 31 p.-kor induló sz. v.	reg.	8	45

* Közvetlen kocsik Kassára érk. 3 óra 30 p.
* Poprád-Felkára érk. jun. 1-től asept. 1-ig.

Debreczenbe érkeznek:

M.-Sziget—Szatmár felől	este 10	16
Csak Szatmárról	este 6	58
Kassa—Miskolc felől*	reg.	8 07
Kassa-S.-A.-Ujhely-Szerencs felől	este 12	21
Kassa—Miskolc felől**	este 7	50
B.-Szt.-Mihály } vásártérre	reg.	8 03
H.-Böszörmény felől } m. áll. v.-hoz	déli 8	17
} vásártérre	este 6	30
} m. áll. v.-hoz	este 6	49
F.-Abony felől (vásártérre)	d. u.	5 20
F.-Abony „ (m. áll. v.-hoz)	d. u.	5 32
Ohat-Kócs-Polgár felől (vásártérre)	reg.	7 44
Ohat-Kócs-Polgár „ (m. áll. v.-hoz)	reg.	8 11
Derecske—Nagy-Léta felől	reg.	7 25
Derecske—Nagy-Léta felől	d. u.	3 18

* Poprád-Felkáról indul jun. 1-től asept. 15-ig, este 10 ó. p. gy. v.
* Közvetlen kocsik Kassáról ind. 12 ó. 31 p. d. u.

Budapestről—Debreczenbe indul:

A d. u. 3 ó. 47 p.-kor érkező sz. v.	reg.	9 40
A este 7 ó. 09 p.-kor érkező gy. v.	d. u.	2 15
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz. v.	este	7 05
Az éjjel 2 ó. 40 p.-kor érkező sz. v. (P.-Ladányig gy. v. átszállással.)	este	9 15
A reggel 7 ó. 20 p.-kor érkező sz. v.	éjjel	11 —

Debreczenbe érkeznek:

Budapest—Nagyvárad felől	d. u.	8 47
Budapest—Nagyvárad felől gy. v.	este	7 09
Budapest—Nagyvárad felől	éjjel	2 40
Budapest—Nagyvárad felől	reg.	7 20
Nagyvárad felől (P.-Ladányig gy. v.)	reg.	5 12
M.-Sziget—Szatmár felől	reg.	7 50
M.-Sziget—Szatmár felől	d. u.	12 16

Bérekocsik díjszabályzata.

	Két lovas	Egy lovas
I. Napszámra:		
Egész napra, reggeli 7 órától esti 9 óráig	5	3
Fél napra, reggeli 6 órától d. u. 1-ig, vagy d. u. 1-től esti 9 óráig	3	2
II. Óraszámra:		
Fél órára	40	30
3/4 órára	60	45
Egy egész órára	80	60
Minden következő órára	40	30
Az utolsó órán túl félóra v. kevesebb időre	20	15
III. Egyes járatokért:		
Megállapodás és visszamenet nélkül a város sorompóin belül	50	3
IV. Meghatározott járatok:		
Temetéseknel (valláskülönbőség nélkül), ha a végtisztesség a t-implomban történik	—	—
A temetőbe ki és vissza	2	1
A háztól egyenesen a temetőbe ki és vissza	120	80
A színházba menet	6	4
A színházból jövet	80	60
Bármely vasuti indóház vagy raktárhoz nappal menet vagy jövet kézi táskával	50	30
Éjjel menet vagy jövet kézi táskával	50	60
A kocsis mellé elhelyezett minden darab málna után külön 10 kr. díj jár. A korecsolyázó, vagy csónakázó tóhoz, cukor-gyár, légszesz-gyár, kertészeti egyesület és gőzmalomhoz menet vagy jövet	50	30
Menet és visszajövet egy órai várakozással	80	60
A nagyerdei fürdőházhoz, polgári vagy katonai lövöldéhez menet vagy jövet	50	30
Menet és jövet egy órai várakozással	1	70
Minden következő órára	60	40
Külső barom- és lövésártérre oda és vissza egy órai várakozással	120	90
Minden következő órára	40	30
Katonai lakóházhoz és katonai kórházhoz menet vagy jövet	50	30
Menet és visszajövet 1 órai várakozással	80	60
Minden további órára	40	30

A díjak reggeli 6 órától esti 9 óráig számítatnak.

Kiadó és laptulajdonos:

„Csokonai” nyomda és kiadó részvénytársaság.
Felelős szerkesztő: Kónoz Akos.

Nyílttér.

Ritka alkalom!

BAUM MIKSA

üzletének felosztása miatt

az összes raktár

minden elfogadható áron

ugy kicsinyben, mint nagyban

eladatik.

Csak rövid ideig!

Csak rövid ideig!

Ritka alkalom!

Vese, húgyhólyag, húgydara és kösvénybántalmak ellen, továbbá a légző és emésztési szervek hurutos bántalmainál, orvosi tekintélyek által a

Lithion-forrás

Salvator

sikerrel rendelve lesz.

Húgyhajtó hatású!

Kellemes ízű! Könnyen emészthető!

Kapható ásványvíz-keskedésekben és gyógyszerárakban.
A Salvator-forrás igazgatósága Egerben.

772-25-17

Csődalatti kiárulás.

Vagyonbukott Kovács Antal csődtömegéhez leltározott

férfi és női divat és diszmiű áruk

részletes kiárulása a csődválasztmány részéről elrendeltetvén, az említett áruk

f. évi szeptember hó 10-től kezdve

a Kossuth-utcai üzleti helyiségben

feltűnő olcsó árban

elárusittatnak.

Tömeggondnok.

Ujdonságok

az őszi és téli idényre

Divatós női ruhaszövetekben,

Színes selymekben,

Legujabb diszkekben,

mosó velezekben,

Téli nagykendőkben,

nagy választékban érkeztek raktárra.

Szabó Lajos fiai,
Debreczen, Rózsater.

440-0-2

Anyák, figyelemmel legyetek

a szappanok válogatásánál, nevezetesen, ha a csecsemők és gyermekek mosásánál és fürdésénél akarjátok használni. Kérjétek a

Doering szappant

a bagolylyal,

ez a felülmulhatlan gyengédsége és izgatástól mentessége által a legjobb szappan a gyermekek puha bőrének tisztán tartására. Ez a világ legjobb szappana. Ára 30 kr. Kapható a gyógyszerárakban, illatszerüzletekben és fűszer-üzletekben.

788-7-2

4150. ki.

1896.

Pályázati hirdetmény.

Hajdumegyeyi P.-Ladány nagy községben a községi állatorvosi állásra pályázat hirdettetik.

Javadalmazás: évi fizetés 350 frt, lakbér 50 frt, vágatási és gyógyítási díjak szabályrendeletileg megállapítva.

Megjegyeztetik, hogy P.-Ladány községhez tartozó „vallas-a apitvány” tulajdonát tevő birtokon nagy bértelepek vannak s végül vasuti állatfelrakodási hely.

A választás szeptember hó 25-ik napján d. e. 10 órakor P.-Ladány község házában fog megejteni.

Felhívattak pályázni kívánók, hogy az 1888 évi VII. t.-cikkben előirt képesítést igazoló kérvényeiket alólírott főszolgabíróhoz szeptember hó 24 ig tejjesszék be.

Nádudvar, 1896. szeptember 4.

Nábráczky,

főszolgabíró.

Civis Naptár

az 1897. évre.

Ezen naptár most igen hasznos, mulattató és ismeretterjesztő tartalommal jelenik meg. Lesz benne a teljes naptári rész a csillagászattal, jegyzék-lapokkal, vásárok jegyzékével stb., a mellett az ára is sokkal olcsóbb lesz, mint azelőtt és pedig 60 kr. helyett

csak 36 kr.,

sőt a

Debreczeni Ellenőr előfizetői

december hó elején

karácsonyi ajándékul

kapják.

Ezeket tekintetbe véve, a Civis Naptár

hirdetési

célokra kiválóan alkalmas.

A Civis Naptár hirdetési árai:

egy egész oldal 8 frt,

fél oldal . . . 4 „

negyed oldal . 2 „

Tisztelettel kérjük a hirdető közönséget, hogy megbízásaikat mielőbb feladni sziveskedjenek, minthogy hirdetéseket csak folyó évi október hó 15-ig vehetünk fel.

CSOKONAI

nyomda- és kiadó-részvénytársaság.